

BE 1

Datagaliwabehanda bibahendeore ibu wabiai henego ogo.

1 Bamba piganengiore Datagaliwabehanda dindi haribi wabialu uruni karu ngarubi bibahendeore wabiai hene. 2 Anigo dindini áyu ngagobi ndo mbiraleru nahe tara mbira wini. Aruma holeneme iba timbuni bereago dambi haiho wiagola Datagaliwabenaga Dinini ibu ibani yuluyu puibu bialu hene. 3 Ai Datagaliwabehanda lalu, Wá ha layagola wá hene. 4 Ai wá hayago hondowa Datagaliwabe ibugua bayaleoreyane hendene. Ani hondowa aruma holene wá holenela mo tuwia hene. 5 Ani buwa aruma hayago mbiraga lalu wá hayago horo lalu mini wini. Ai mbiraga piiai lalu ega bi layagola horo mbira pigane ogoni hene.

6-7 Mani Datagaliwabehanda lalu, Iba lalu kirani berelo tubari mbira ibu ha layagola tubari ogoni hene. Datagaliwabe ibugua iba hari daligaha biralu dindihabi berelo lowa tubari ogoni wini. 8 Ani buwa hanuni tubari wiyadagoni hari mini wini. Ai mbiraga piiai lalu ega bi layagola horo mende ogoni hene. 9 Ani heagola mani Datagaliwabehanda lalu, Dindi yobi pani helo iba dindiha bedamiruni mbiraoreha hangu birumogo bidaba, lene. Ani layagola dindi yobi pani hene. 10 Dindi yobi pani hayago

Datagaliwabehanda dindi mini wini. Ani bialu iba mbiraoreha birumogo biyagola ibugua iba solowara mini wini. Ai Datagaliwabe ibunime o biyaruni bibahende bayaleoreyane hendene. 11 Ani hondowa ibugua lalu, Ai dindini ira dataniru tomo nolene alerubi bibahende anda haiha, layagola 12 bibahende ira datani tomo nolene alerubi anda hai hene. Datagaliwabe ibugua mbirale uruni bibahende ani anda hai hayago bayaleoreyane hendene. 13 Ai mbiraga piiai lalu ega bi layagola horo tebone ogoni hene.

14 Mani howa Datagaliwabe ibugua lalu, Harini wá holene aleru hadaba. Ani howa tigua mbi horola tu wuleneru horo malirunaga pongo yuleneru wigi bilonaga helene. 15 Ani bialu nde harini howa wá haragome dindiha wá hadali helobi ani hadaba layagola wá holene ale harini hene. 16 Datagaliwabehanda wá holene timbuni kira harini helene. Horongi wá timbuni hondo helonaga ni helalu mbiraga wá emene hondo helonaga ege helowa yapibiyarubi hela dege bini.

17-18 Uruni bibahande tigua harini howa dindiha wá hadali helonaga Datagaliwabehanda helene. Ani helowa horongibi mbiragabi wá haame helonaga horo mbila mo tu wia hene. Datagaliwabe ibugua uruni bibahende ani hai heagola bayaleoreyane hendene. 19 Mbiraga piiai lalu ega bi layagola horo mane ogoni hene.

20 Mani Datagaliwabehanda lalu, Ai iba solowaraha buhe lagaru bibahende birai helo. Ani bialu egaru harini yagalo yu ibaga bulene biralu bilo. 21 Ani lowa ibugua iba wena timbuniru nogombi timbunirubi buhe laga emene marubi bibahende iba solowaraha biralu egarubi nde yagalo yu ibaga bule biradaba layadagua birai hayago Datagaliwabehanda bayaleoreyane hendene. 22 Ani bereagola Datagaliwabe ibugua ti mo hongo lalu, Ibaha biraga bedamiru tigua hono dame bialu ibaha biru tolalimu. Egaru tiguabi nde dindi bibahende ega birai hole hono dame bialu biralimu, lene. 23 Mbiraga piiai lalu ega bi layagola horo dauni ogoni hene.

24 Maha Datagaliwabe handa lalu, Ai dindiha howa buhewi tara tara dewaore birulene nga. Buhewi uruni andaga hinu holenebi tayandaha minana birulenerubi bibahende emene timbunibi birai hadaba layagola ani birai hene. 25 Datagaliwabe ibugua buhe wi andagaha hinu holenerubi tayandaha gabua yamo minana birulenebi bibahende hadaba layadagua naina ibu hai heagola Datagaliwabe ibuni bayaleoreyane hendene.

26 Lone mani Datagaliwabe handa lalu, Ayu iname ale helonaga wali agali wabimiya. Libugua buhe wi tara tara irabuha bedarubi andagani hinini bedarubi ibaha wena bedarubi dindi bibahendebi handaya ho helo wali agalila wabu helamiya lene. 27 Ani lowa Datagaliwabe handa wali agali wabu heleagola libubi Datagaliwabe ibuni ale dege ona hene. Ibugua walibi agalibi wabu helene. 28 Ani hebigola Datagaliwabe handa libu mo hongo halu bi bayale mbira ogodagua lamini. Dindi bibahende ngaruha wali agali hai howa dindini ngaru baya hangu handaya ho hai helo waneigini hono wialu halibu. Ina ega bedaru ibaha wena bedarubi dindini buhe wi timbuni emene bedarubi uruni bibahende libugua haru hai halibulo ngerogoni. 29 Libu nalibulo ira lini daganeru tani lini daganeru ina libu ngerogo tomo uruni nalu halibu. 30 Anigo ai nogo egarubi buhe wi tara tara bedaru ti datani yuni bu karuni nalu

helo merogoni, lene. Ai henene Datagaliwabe Ngodehanda layagodagua aniore bini. 31 Datagaliwabe ibunime handalu hearia mbirale bibahende bayaleoreyane hendene. Ai mbiraga piai halu ega bi layagola ogoni horo waragane hene.

BE 2

1 Ogonidagua bialu Datagaliwabe handa dindi haribi bibahende uruniha karu ngarubi wabiai hene. 2 Ai horo kane hayagola ibunaga biabe bibahendeore bu maro biruyane hondowa ai horo kaneni ibuni halo hene. 3 Datagaliwabe ibunime horo kaneore tara wubagi helowa lalu, Sarere bibahendenaga horo kane ininaga ngelarogoni, lene. 4 Horo marungi mbirale bibahende wabu helalu hayago ai horo kane ogoningi ibuni halo birulene wu bagiho ngelene.

Datagaliwabe handa Idene dindini mabu mbira hengenego ogo

Anduane Homogo Datagaliwabe Ngodehanda dindi haribi wabu ngelenego 5 dindi ogoriani dalu ibulene mbira Datagaliwabe handa wabia nabi wiagola ai datani irarubi mbira anda nahaga wini. Ai dindini tomo hongolene agalibi nahe dege wini. 6 Henene dalu naibagago dindiha howa iba dugu daga haga biagagome dindi bibahendeni iba birai hene. 7 Ai mani howa Anduane Homogo Datagaliwabe handa dindi duguwa dindi ogonime agali mbira wabini. Naina wabu ngelowa ngui harigaha buhe lolene pulaanda hayagola agali biago ibu ai buhe lolene wi hene.

8 Ani bialu Anduane Homogo Datagaliwabe ibugua mabu mbira namu ni tagira ibiragohayagi Ideneni hengene. Ani buwa Datagaliwabe ibugua agali wabiyago mabu ogoniha helene. 9 Ani helowa Datagaliwabe handa dindiha howa tomo andahelayagola ira lini baya dagaru mabuni andaho helene. Ira lini daga uruni bibahende bayale dege dege hene. Ai mabu dombeni haabo holene miaga ira mbira hene. Ani bialu ogoriani dege ira mende ko bayalela manda bulenenaga mabu ogoniha hene.

10 Idene dindini mabu winidagoni mo bayale halu dindi mo gomba helonaga iba mbira mabu ogoniha ibi lene. Iba ogoni ibu gene maria pugu pugu bini. 11-12 Ai iba mbirago mini Pisono. Iba ogoni ibugua dindi Habila pumabu bialu peda. Ai dindi Habila ogoniha ege tole ngolo dewa wialu ira ibane ngabiaga ale dewa ogoniha halu bida. Ai ege tole dege baya tara mbira muni dewaoreme miaganego ogoni mini kaniliana lagago ogonialebi dindi ogoniha wialu bida. 13 Ai iba mendego mini Gihono porago iba Gihono ogoni ibugua dindi Kusi mbira ngago pu mabu bialu pora. 14 Iba tebone porago mini Taigirisi. Ogoni ibugua amu ni tagira ibiragohayagi Asiria dindiha pupe halu pora. Ai iba manego mini Yuberedisi pora.

15 Ai Anduane Homogo Datagaliwabe ibugua agali wabiyago haru puwa Idene mabu biagoha howa handaya ho helo helene. 16 Ani buwa Datagaliwabeanda agali biagohondo lalu, Ira o karuni bibahendenaga lini do naga bibe. 17 Anigo ira mbiraore ko bayalela manda bibelonaga mini dugua haga o kagonaga lini dege do noleni nadonabe. Nanabe laro do nariyagua ini abaleore homolebere, lalu lamini.

18 Ani lowa Anduane Homogo Datagaliwabe ibugua lalu, Ainde agali ibuni hangu holene nde nakarulapedago. Ai ibu biamogo bilonaga ibuni aleore mbira wabuliya, lene. 19-20 Ani lowa Datagaliwabeanda dindime nogo egarubi ema bialu piaga bibahende wabiniru agali biago bereagoria tinaga mini hangu hangu wigi bilo haru ibuwa helene. Ani biyagola agali biagome uruni bibahende mini wiai hene. Ema bialu piaga gabua tagiraha biragabi andagaha hinagabi ega bedarubi bibahendeore mini wiai hene. Bibahendenaga mini agali ogoni ibugua winidaruni ayu wiaabo karuni. Anigo ema bialu piaga uruni aria mbiraoremehi Adamala bite lo halu ibu biamogo bulene ibuni ale mbira nahe wini.

21 Ani heagola Anduane Homogo Datagaliwabeanda agali biago mo paliahondo helowa agali ogoninaga kuabene kuni mbira gilila muwa dongone heneyadagua hadai bilene. 22 Ani buwa kuabene kuni biagome Datagaliwabe ibugua wali mbira wabu helowa mani agali biago hearia haru pene. 23 Agali biagome wali biago hondowa bi ogodagua lene. Agua ini aleore ogonida. Inaga kunime ibunaga kuni heneda. Inaga tinginime ibunaga tingini hela howa Datagaliwabeanda inaga kuabene kunime wabiyadago. Ai ina ibu mini wali wero, lene. 24 Ani binigome mana ogobi winigo

ngagoni. Agali ibugua ibu aba aiya helalu ibu onela mandagi howa libu ho mbiraore holebira lenego nga.

25 Wali agali libu hura dambale payaburu nabi howa libu taga nahaga hene.

BE 3

Wali agalime Datagaliwabenaga bi mo wahrenego ogo

1 Anduane Homogo Datagaliwabeanda ema bialu piagaru bibahende wabiai howa berelenego. Uruni tigua puyame o haga berenegobi mbira naberene. Ai puya ibugua wali biagohondo ogodagua hale hene. Datagaliwabeanda mabuha ira lini bibahende dedaruni mbira donabe nale mbauleda, lene.

2 Ani layagola wali biagome ladai bialu lalu, Iyame ira bibahende karunaga lini do nolene karulapego 3 Datagaliwabeanda lalu ira mbiraore hangu amu mabu hanuni kagonaga lini dege nado nalibu. Libu homoligo elabi nahalibu laya, lene.

4 Ani layagola puya biagome ke howa wali biagohondo ladai bialu lalu, Bi ogoni henene ndo. Libu nahomoleberabi. 5 Libugua ira ogoninaga lini do naribiyagua libunaga de ngalalu Datagaliwabe ibuni ale dege howa ko bayaleru tale bulene miniha tagira ibai holebira ndobe. Anidagua bulebirago manda buwa Datagaliwabeanda libu ira lini ogoni nadonalibu layada, lene.

6 Ainde wali biago ibugua ira ogoninaga lini bayaleore nolene karulape dewa dearia hondowa ibu mini dewa wialu hene. Aniore buwa wali biagome manda bialu, Ina ira lini ogoni do nowa miniru dingidangialeore biraruyagua karulapedago manda bini. Ani manda buwa wali biagome ira ogoninaga lini mbira do nalu maru ibu agalini nelo miyagola agali ibubi nene. 7 Nai howa libunaga de ngala hayagola handalu hebira libu tibabe haribayane hendene. Ani hondowa ai libugua ira yuni mbalape lebumaga howa aga biagadagua buwa hene.

8 Ani bu hebira alendo hayagola Anduane Homogo Datagaliwabe uyu mabuha ibagabu hayuago hale halu libu irabuteha puwa hado hene. 9 Ani hebira Anduane Homogo Datagaliwabe ibugua agali biago olowa lalu, í agoha kebe, lene.

10 Ani layagola agali biago ibugua ladai bialu lalu, í mabuha ibayuago hale howa í tibabe haruyagola gi howa ogoha hado ko, lene.

11 Ani layagola Datagaliwabehanda ibuhondo hale halu lalu, í tibabe haruda lowa agua handaribe. í ani kegoni lalu langiyadago aiwabe. Ira lini nadonabe larugo donaribe, lene.

12 Ani layagola agali biago ibugua ladai bialu lalu, ína wali ini ale dege íla holobaya ngirigome ira lini ogoni do ngiyagola naru, lene. 13 Ani layagola Anduane Homogo Datagaliwabehanda wali biagohondo lalu, ína ogoni biridago aginagabe, layagola wali biago ibugua ladai bialu lalu, Puyame o howa nolenego dona layagola ína ira ogoninaga lini do naru, lene.

Datagaliwabehanda wali agali puya biaruhondo bi hongohe lenego ogo

14 Ai Anduane Homogo Datagaliwabehanda puya biagohondo lalu, Áyu ína í ha halu mo ko howa bi hongoheore lolebero. Genda timbuniore ína yu birulebere. Genda ema bialu piaga maru bedarume yulebiraru emene lowa ínaga genda timbuni bolanguahe yulebere. Ai áyu ogoni howa í tombeme pialu dindi himu abalu ngaru dugu naga bima piaga birulebere. 15 Ai áyu wali ibu mo waitigi helarogo wali ogoni ibunaga aguanene ínaga aguanene mani holebirarubi ti bibahende mo waitigi helaro. Mbiru nde wali ibugua ínaga haguane tagada hengeda haragola ína ibunaga ge ayuendeni hayulebere, lalu lene.

16 Wali biagohondobi nde Datagaliwabehanda ogodagua lene. Ai ína wali gali bere biruwa ndelaheore handalu birabelo mo ngero. Ani biruwa nde waneigini taba hanarengi tandaga timbuniore habe. Anigo uruni embeda howa í agalini hame lalu biraabo holebere. í agalini ibu andaneha birulebere, lene.

17 Ani lowa Datagaliwabe ibugua Adamahondo ogodagua lene. ína í onenaga bi hale howa ira lini nadonabe larugo do naridago. Anidagua biridagonaga ína tomo bayuwa anda hai nahelo dindi ogo moko harogoni. Ani berogola tomo karulape anda

helonaga horo bibahendengi erekui biabe biaabo holebere. 18-19 Tomo hangaregola mamunali aniheru datani ko bu karu mabuha anda holebira. Ani biragola ína tomo bayale mbira hongowa bialu nolelo manda buwa hanga dege bialu keria poboyogo giligalalo howa hangalu holebere. Biabe ndelahe dege bialu kene í homalu ína í dindime wabirugo ai lone dindiha dai beregola ínaga tingini dindi holebira, lene.

20 Ai agali biago ibugua ibu one wali agali mani dewa holebirarunaga aiya ibu birulebirago manda buwa ibu mini Iba wini. 21 Mani howa Anduane Homogo Datagaliwabe ibugua libunaga aga bilo nogo dongoneme wabu miyagola libu ogoni karulo hene.

Datagaliwabe ibugua Iba Adamala Idene mabuha howa bo batagi henego ogo

22 Mani Anduane Homogo Datagaliwabehanda lalu, Agalime ko bayalela manda bialu ina ale dege hayadago. Ai iname ibu haabobo holene miaga ira kagoria nahelamiya. Ibugua ira ogoninaga linibi do nowa nahome haabobo holigo, lene. 23 Aniyagola Datagaliwabe ibugua dindi mbira agali biago Idene mabuha howa bobatagi halu dindi ibuni wabiyagoha biabe bialu tomoru hangalu helo pelene. Ani biyagola agali biago ibugua dindi tombalu biabe bialu tomo hongolene wini. 24 Datagaliwabe ibugua wali agali talia tagi howa lone dai buligonaga dahuliyali hongoherume Idene mabunaga gibuni amu ni tagira ibiragohayagi mamage helene. Ani buwa wai biagane ayu tibu ne gadele mbirani ira hungu bialu hego ogonime mabu bibahendeha mamage ibaga bialu helo helene. Agali mbira haabobo holene miaga ira ogoni kagoria daibulilono dahuliyali obiarubi ayu tibu ne gadele biagobi mabu ogoniha mamage haabo helene.

The books of
Genesis and Exodus
in the Huli language
of the Southern Highlands Province
of Papua New Guinea

460P

© The Bible Society of Papua New Guinea
1M—HKBS—1992
ISBN 9980 63 525 8